

Utrikesdepartementet
Kommunikationsenheten, Presstjänsten

UD-podden säsong 8, avsnitt 40: Halvvägs igenom svenska EU-ordförandeskapet

Jingel.

Programledare **Kristoffer Triumf** (i fortsättningen benämnd KT): Den där vinjetten signalerar ju att ett nytt avsnitt av UD-podden är här, härligt! Jag heter Kristoffer Triumf och idag ska vi prata om något som i talande stund är hett som lava, nämligen Sveriges ordförandeskap i EU. Och med mig för att reda ut vad det här innebär är två herrar, nämligen Jan Olsson, tjena mors!

Jan Olsson (i fortsättningen benämnd JO): Hej, hej.

KT: Och Martin Åberg, halloj!

Martin Åberg (i fortsättningen benämnd MÅ): Hej, hej.

KT: Jag hade skrivit lite knas här i mitt manus kring era titlar, så jag tänker att ni får dra dem själva helt enkelt. Jan Olsson, vad jobbar du med?

JO: Jag jobbar på statsrådsberedningen, som alltså är den del av Regeringskansliet som ägnar sig åt statsministerns affärer och vi samordnar dels är det ju politiken, dels så ser vi till att statsministerns olika engagemang i EU fungerar.

KT: Okej. Martin Åberg har du också ett jobb?

MÅ: Jag jobbar på UD. Jag har en titel som är europakorrespondent och det betyder inte att jag sitter i Bryssel och skriver artiklar, utan det betyder att jag är en av 27, en i varje huvudstad, som hjälps åt att komma överens om EU:s utrikespolitik när vi ska tycka någonting tillsammans, oavsett om det gäller Iran eller Ukraina eller vad det är vi tycker någonting om.

KT: Okej. Härligt. Men nu tycker jag vi lägger bort titlarna och så frågar jag: Sverige är alltså ordförande för ministerrådet i EU, vad är ministerrådet?

JO: Ja, ministerrådet är den del av EU-apparaten där medlemsstaternas ministrar träffas för att fatta formella beslut kan man säga, diskutera och fatta formella beslut. Och det är också en del av en apparat som består av en mängd arbetsgrupper och grupper på ambassadörsnivå som så att säga tröskar fram allt det material som sen ska fattas beslut om av ministrarna.

KT: Det låter som ett stort gäng.

JO: Det är en stor apparat, alltså. Det är uppåt en 4000 tjänstemän som arbetar för att, ja, hålla det hela flytande och sen är det alla medlemsstaterna, de 27 då, som deltar på alla olika nivåer i det här arbetet.

KT: Jag förstår. Och när vi sitter här är vi mitt i den våren när Sverige har tagit ordförandeskapet då, det vill säga 2023, vad innebär det här med att ha ordförandeskapet?

MÅ: Det beror på vilken konstellation av ministerrådet man talar om. I de flesta konstellationer så betyder det att den svenska ministern sitter ordförande och leder mötena, sätter agendan och styr arbetet. Men sedan Lissabonfördraget trädde i kraft 2009 så har vi på utrikesområdet en hög representant, EU:s höga representant Josep Borrell, som leder mötena för utrikesministrarna, till exempel. Samma gäller för utvecklingsministrarna, alltså biståndsministrarna. Medan på handelsidan, som också är ett utrikesråd, så är det vår handelsminister som sitter ordförande.

JO: Och man kan väl säga också att statsministern då tidigare var det ju så att europeiska rådet där då ledarna i EU träffas, där var det tidigare så och Fredrik Reinfeldt var den siste faktiskt svenska statsministern, som satt ordförande för europeiska rådet. Numera är det alltså så att där har man också en ständig permanent ordförande för närvarande belgaren Charles Michel. Så att där är det också så att det inte är ordförandeskapet som leder arbetet.

KT: Så fram till 2009 var det lite viktigare att vara ordförandeland? Nej?

JO: Det kanske man inte ska säga, men det är klart att det var lite mer fullständigt så att man ledde alla delar av rådet och europeiska rådets arbete.

KT: Okej. Mm...

JO: Men det är fortfarande väldigt stora delar som svensk och om man har också en särskild roll även om man inte sitter ordförande om man tillhör så att säga ordförandelandet.

KT: Jag förstår. Och hur har vi skött oss då så här långt?

JO: Ja vi brukar väl besvara det med att vi har ju än så länge i vart fall inte haft någonting som har gått illa och det är ett bra tecken på att det i själva verket har gått bra. Det handlar ju mycket om att hantera omvärldshändelserna och de konsekvenser det får för EU:s arbete och så att det går inte att planera sig ur det här. Men så att jag skulle säga att det är många skulle nog tycka att det har gått bra så här långt.

KT: Jag bor ju i Stockholm och passerar några gånger i veckan igenom liksom riksdagen, alltså den här gången, jag vet inte vad den kallas för, men där sitter ju en banderoll där det står att Sverige är ordförandeland i EU. Det är ungefär det jag har märkt av det. Hur kommer det märkas nu de här sista månaderna innan vi går i mål?

MÅ: Det kommer vara ett antal högnivåmöten som du kommer att se på nyheterna. Vi kommer att ha alla EU:s utrikesministrar på ett större möte i maj. Det är informellt utrikesministermöte, kallas för Gymnich efter den ort där det första ägde rum. Det kommer också kombineras med ett stort möte med alla utrikesministrar från ett stort antal länder kring Stilla havet och Indiska oceanen, Indo-Pacific som man säger.

KT: Okej.

MÅ: Så det kommer du att se i nyheterna, till exempel.

KT: Jag förstår.

JO: Och många andra sådana möten kommer att äga rum, att motsvarande med andra ministerkonstellationer, en del har ju redan varit och de här äger ju då normalt sett rum ute på det som kallas Expo vid Arlanda där man då, ja, samlar informellt ministrar från alla olika medlemsstater.

KT: Det här när Sverige tog en massa människor upp till norra Sverige någonstans, vart var det? Vart var vi någonstans?

JO: Ja, då var man ju i Kiruna.

KT: Juste.

JO: Och då var ju när hela kommissionskollegiet, alltså alla medlemmarna av den så kallade EU-kommissionen då, med Ursula von der Leyen i spetsen – ordförande, och det är traditionellt under varje ordförandeskap då kommer man till det land som har ordförandeskapet och så träffar man hela regeringen där och det var vad man gjorde här. Man valde från den svenska regeringens sida att göra det här i Kiruna för att det fanns tillfälle både att visa den vackra miljön naturligtvis, men framför allt den gröna industriutveckling som är på gång i Kiruna och runt om i Norrbotten.

KT: Var det uppskattat?

JO: Ja det tror jag var oerhört uppskattat. Med Kiruna som plats, om man har varit där, det levererar ju så att säga. Så att det fick man ju, ja, fick ju regeringen gratis och man hade också väldigt bra diskussioner så att ja, det gick bra. Och även kungen ska jag säga deltar i det här första mötet då.

KT: Mm. Är ni med på alla de här grejerna? Ni två?

MÅ: Jag är med på utrikesministermötena och på de möten som hålls av Utrikesdepartementet, utom handelsmötena. Så att jag ser, och skälet till att man tvekar lite när du frågar liksom hur synligt det här är det är att det allra mesta är möten, möten, möten och det är inte så väldigt fotogenet och det märks inte så mycket.

Det är lite som riksdagens arbete, du går igenom gången men du ser inte alltid vad riksdagen gör. Det är samma sak här. Vi jobbar med de andra EU-länderna, vi jobbar på, vi har en massa saker, vi får ihop EU och det som det resulterar oftast i någon form av uttalande eller sanktioner mot Ryssland. Eller vad det nu kan vara för någonting som blir väldigt konkret. Men bakom det ligger väldigt mycket förhandlingar och väldigt mycket stötande och blötande, och det är det vi jobbar med.

KT: Jag förstår. Hur kommer Sverige fram till vad vi ska liksom prioritera under vårt ordförandeskap? Är det en lång process?

JO: Ja, i det här fallet var det ju rätt speciellt därför att vi visste ju den här gången att det skulle komma ett val väldigt nära inpå. Vi hade ju valet bara en 3 månader

inför egentligen att ordförandeskapet skulle hända då från 1 januari 2023. Och det gjorde ju att den sittande regeringen, alltså den gamla regeringen – socialdemokratiska, var väldigt noga med att i riksdagen förankra, i brett i alla fall, vilka områden som Sverige borde prioritera så att man inte skulle behöva, om det blev regeringsändring, fullständigt börja om. Så att därför var ju Hans Dahlgren, som då var EU-minister, och även den tidigare statsministern i riksdagen för att förankra brett de här prioriteringarna vi har. Jag vet inte om vi ska gå in på dem nu.

KT: Jo, jättegärna.

JO: Ja, då kan man ju säga att den första är ju den uppenbara och det handlar ju om säkerhetssituationen i Ukraina i brett och det är ju någonting som finns på agendan som också har visat sig vara, ja, vara det som först och främst blir.

Och sen är det som den andra prioriteringen handlar ju om konkurrenskraft. EU:s långsiktiga konkurrenskraft och det är en ekonomisk prioritering. Och sen är det den gröna, och alltså omställningen av energi, och de gröna frågorna och slutligen också allt som har att göra med rättsstatsfrågorna i EU, att upprätthålla det viktiga arbetet som handlar om att säkerställa att hela unionen och alla medlemsstater upprätthåller principen om rättsstat och andra grundläggande värden som är, ja, som EU vilar på så att säga.

Så det har varit de prioriterade och de har man varit väldigt brett överens om politiskt.

KT: När vi sitter här då har vi ett ganska färskt exempel på när det liksom skär sig i EU nämligen den här, alltså tyskarna motsatte sig det här förbudet av förbränningsmotorer till 2035, va? Alltså, hur går Sverige in då? Alltså, för nu har ju Ulf Kristersson varit nere och liksom försökt ta Olaf Scholz i örat, va.

JO: Ja, det där skulle inte jag säga, men så här att tyskarna... Det här är ju en speciell historia. Där har vi en gång kommit överens med också Europaparlamentet som ju då fattar beslut tillsammans med ministerrådet då. Och nu har man en ganska, ja, jobbig intern diskussion i Tyskland om det här som då har lett till att man måste få någonting ifrån kommissionen för att klargöra att kommissionen, ja, vill lägga fram ett förslag som gör det möjligt att under vissa förutsättningar fortsätta att ha förbränningsmotorer efter 2035.

Och ja, vad är ordförandeskapets roll? Jo, den svenska statsministern talar naturligtvis med den tyske kanslern om detta när han träffar honom och är tydlig,

men han tar honom definitivt inte i örat. Men han frågar väldigt intresserat: hur går det? Kan vi räkna med att det här löser sig? Och så.

Och det sker sen också att den svenska transportministern Andreas Karlsson talar med sin kollega. Och ja, så att det är liksom ordförandet, en sorts mjuk påtryckning här kan man väl säga. Det här är ju inte en förhandling i det här läget. Förhandlingen är avslutad egentligen för länge sen, utan det vi håller på med nu det är liksom inför att det är helt formella beslutet när den lagtext som ska antas finns färdig och den ska antas och då kommer den här diskussionen upp.

KT: Okej, jag förstår. Spelar det här ordförandeskapet... Spelar det någon roll för Sveriges image?

MÅ: Det gör det absolut. Vi blir en del av den interface som EU har externt. Förutom Charles Michel som ordförande i europeiska rådet och kommissionär höga representanten Josep Borrell så är det vår statsminister och vår utrikesminister som är den som representerar EU och som man ringer till, som man pratar med.

Och det betyder att regeringen kommer att få, eller regeringens medlemmar, kommer att få en massa kontakter utåt med parter som de annars kanske inte hade pratat lika djupt eller lika mycket med. Oavsett om det gäller förbränningsmotorer eller sanktioner eller Kina eller vad det nu kan vara för någonting.

Till exempel så blev vi inbjudna till G7-mötena som är de sju största ekonomierna i världen som träffas för att diskutera hur man ska hantera sanktionerna mot Ryssland. Där är vi med på en del hörn där vi absolut inte hade platsat för vi är inte en av de sju största ekonomierna i världen.

KT: Vi får ett halvår, va? Har det alltid varit en så... Är det inte lite kort? Alltså vill man inte ha ett helt år i alla fall?

MÅ: Det är jättekort. Och det är väldigt svårt och därför jobbar man ofta i grupper av tre så att man försöker samordna program så att man vet hur man ska driva, därför att många frågor håller ju på mycket längre än ett halvår. Så att vi har ingått i en så kallad trio med Tjeckien och Frankrike.

KT: Okej.

MÅ: Så att vi har kommit överens med dem inför det att den första av oss, vi är sist av de tre. Vi kommer överens med dem redan innan ungefär vad vi kommer att driva, ungefär vad vi kommer att tycka, och sen så har vi kunnat jacka i varandra på ett bra sätt eftersom vi är sist i trion så kommer vi också behöva prata, och vi pratar redan, med Spanien som tar över efter oss.

KT: Okej. Men hade ni velat att det skulle vara längre?

JO: Det är ju så här att vi är många medlemsstater nu och redan första gången vi var ordförande 2001 då var vi 15 medlemsstater och då var det så att säga sju och ett halvt år till nästa gång med ett halvår. Nu är vi 27 och det betyder att det är 13 och ett halvt år till nästa ordförandeskap, och det blir liksom väldigt sällan och skulle man ha längre tid så skulle det uppenbarligen bli ännu längre.

Så att det klart att det finns nackdelar i det här men det finns också enormt stora fördelar för alla medlemmar att få den här möjligheten att komma in på insidan, bli en del av apparaten, ja, på det här sättet som Martin säger faktiskt få vara med på hörn där man normalt sett inte är med och så att värdet av att få vara med i så stort så att det är väl bättre då att ta att det är lite kortare. Men som du säger det är klart att det vore effektivare om det var ett år till exempel.

MÅ: Och jag skulle säga att det här ordförandeskapet har ju inte bara effekt under själva ordförandeskapet. Utan det har effekt även efteråt, därför att nu sitter jag på en post där jag jobbar med EU varje dag hela tiden, men många av oss andra som jobbar på UD eller resten av Regeringskansliet kommer mycket närmare vad som händer bakom kulisserna. Vi ser, vi förstår processer.

Det här är kunskap som vi kommer att använda även efter ordförandeskapet för att kunna påverka bättre, för att kunna främja Sveriges intressen bättre över tid. Så att ordförandeskapets nytta kommer att liksom kanske klinga av i takt med att folk roterar och byter jobb och så där, men kommer att finnas kvar mycket längre än själva ordförandeskapet.

KT: Är det lite grann som... För nu har det ju varit lite snack här under vintern om huruvida Sverige ska söka OS igen. Är det lite som ett OS att det kostar ganska mycket, men att det kommer ringar på vattnet så att säga?

MÅ: Man slipper söka det till att börja med.

KT: Ja, okej. Så man vet att man liksom var tjugosjunde halvår, så blir det vi så att säga?

MÅ: Exakt.

JO: Man ska ju inte diskutera vad som är mycket pengar och om det är dyrt eller inte. Det får ju var och en ha sin egen uppfattning om. Men det inträffar inte särskilt ofta och utifrån i alla fall min tjänstemannautgångspunkt så är det väl värt de extra pengar som det här kostar. Det är som sagt en så vidareutbildning av hela vår EU-organisation som man inte kan få på något annat sätt.

KT: Hörni, hur är det på de här stora mötena? Liksom språk? Hur gör ni? Alltså är det... har man med så otroligt mycket tolkar eller?

MÅ: Det enkla svaret är: ja.

KT: Ja, okej. Mycket tolkar.

MÅ: På de viktigaste mötena, ministermötena, så har man rätt att få tolkning till sitt eget språk. Det betyder att det finns, om inte 27, så nästan 27 tolkar och det tolkas på alla möjliga ledder. Sen är det olika. I många fall, oftast på utrikesministermötena till exempel, så talar man engelska därför att det är effektivare och då lyssnar man direkt om man slipper gå via en tolk och man tappar inte nyanser och så vidare.

KT: Brexit till trots.

MÅ: Brexit till trots. Det kanske blir mer rättvist till och med när ingen, förutom irländarna som, delvis, talar sitt eget språk. Sen är det ju i och för sig då några som kanske inte talar så bra engelska som väljer att tala sitt eget och sen kanske det finns något land som ibland av principskäl väljer att tala sitt eget språk. Fransmännen talar påfallande ofta franska även om de talar utmärkt engelska.

KT: Pratar de verkligen utmärkt engelska?

MÅ: En del av dem.

JO: Ja, jag skulle säga numera jämfört med hur det var när jag började för 30 år sedan så är det ju väldigt mycket bättre. Så att de kan nog. De allra flesta talar väldigt bra engelska men väljer som sagt, som Martin säger, ibland att tala franska.

KT: Man får aldrig prata svenska på mötena?

JO: I alla möten, alla officiella, alltså formella ministerrådsmöten, och också i många arbetsgruppsmöten så finns det tolkning till och från svenska. Och i

Europaparlamentet är allting tolkat också till och från svenska så att jo, svaret är jo, absolut får man tala det.

Sen finns det som Martin sa många tillfällen man väljer att tala ett mera, ja, gångbart språk då som engelska, som gör att man blir direkt förstådd och inte riskerar att förlora nyanser i tolkning och så.

MÅ: Det har inte med EU att göra men jag har varit med om att en rysk ambassadör i FN talar ryska av principskäl, har samtidigt suttit med luren på, kontrollerat den engelska översättningen, eller tolkningen, och rättat tolken medan han höll sitt anförande.

KT: Oj, okej. *Multitasking.*

JO: Ja, och när man som jobbar nere i Bryssel och sitter bredvid de svenska ministrarna när de talar, och dom talar svenska, om de talar svenska, då kollar man, lyssnar man på tolkningen samtidigt. Inte så att man... Det anses väldigt ofint då att göra så här att bryta in under själva tolkningen. Men om det blir för tokigt i efterhand så får man ju komma in och rätta det i så fall.

KT: Mm, det låter ju rimligt. Vi har redan varit inne lite grann på Ukraina. Finns det konkreta exempel på vad vi som ordförandeland kan påverka där?

MÅ: Alltså det mest konkreta exemplet, apropå din fråga för en stund sen om förbränningsmotorerna, det är det tionde sanktionspaketet som nyss har antagits. Ett av många mot Ryssland. Ju fler vi antar desto svårare blir det eftersom det finns ganska starka nationella intressen i många av de områden som är kvar som man skulle kunna göra sanktioner på.

Men vi har då lett arbetet med att försöka få ihop att hitta konsensus om vad mer vi kan frysa eller låsa ut, vilka vi kan sätta upp på listor där deras tillgångar blockeras i EU och där de inte får resa till EU och så vidare. Och vi har lyckats. Och det är det så kallade tionde sanktionspaketet som antogs.

Vi tittar på fler sanktioner nu. Men det är ett konkret arbete som pågår återigen med möten, med utbyte, med diskussioner där det gäller då, som alltid i utrikespolitiken, att få ihop alla 27 därför vi måste alla vara överens därför att det räcker ju att ett land inte är med på det, så kommer vi inte kunna fatta beslut och även om vi då skulle försöka fatta beslut så kan man då kanske inte lita på att det landet är jättelojalt med det beslutet om man inte får det va.

KT: Det låter som när man har en sådan situation där 26 är med på tåget och den 27:e motsätter sig liksom. Hur, vad händer då? Alltså, hur ser spelet bakom ut? Det kanske är svårt att prata om?

MÅ: Du tänker, förutom att man blir väldigt frustrerad?

KT: Ja.

MÅ: Alltså det som... om man ska titta på de stora frågorna. Det finns något som heter kvalificerad majoritetsomröstning som tillämpas på många områden, men väldigt sällan på utrikespolitikens område. Man röstar och man har en röstviktning, bland EU:s olika länder.

Allt fler länder har börjat öppna upp för, inklusive Sverige. Det var inte så länge sen vi flyttade från att tycka att ”vi är ett litet land därför måste vi ha veto genom att ha alltid konsensus” till att säga ”ja, men det är så besvärligt det här att ett land blockerar ibland att vi måste nog ha kvalificerad majoritetsomröstning”.

Och allt fler länder... Man ser varje år så är det ett eller två länder som skiftar position och blir mer för kvalificerad majoritetsomröstning och jag tror att det har att göra just med att det finns ett par länder som påfallande ofta har en position och blockerar ett beslut som de andra 26 är överens om.

KT: Men kan man då liksom, okej nu röstade låt säga Ungern mot igen då för tredje gången. Kan man liksom... Finns det verktyg för att dra samma fråga igen i någon slags långbänk och gå över till dem och liksom fråga, vad vill ni ha för att klappa igenom det här?

MÅ: Alltså, det är klart att man inte ger sig. Det är ofta en fråga som man måste lösa och då får man fortsätta prata och prata och prata med dem.

JO: Finns det ju funktioner också som är så att säga horisontella i meningen att alla frågor passerar då det är det här det som brukar kallas ambassadörskommittén då som är, ja, där Lars Danielsson då representerar Sverige den ena och Torbjörn Haak i den andra som har lite olika frågor de hanterar.

Men till exempel i en sådan här sanktionsfråga så kommer det ju tillbaka i den här kommittén. Där sitter 27 personer som träffar varandra två, tre, fyra gånger i veckan för långa möten och man tröskar och tröskar och försöker hitta vägar.

Och det är då Lars Danielssons ansvar i det här skedet att vara den som driver på det arbetet för att komma fram och det tror jag var ett väldigt, jag menar det

tionde sanktionspaketet som du nämner, ett mycket bra exempel på just att försöka som *nudgea* fram ett enigt beslut kring detta.

MÅ: Det finns också andra verktyg som då inte handlar om att rösta ned någon eller rösta för att komma vidare i lägen där ett land har starka synpunkter och det kallas för konstruktiv tystnad, när man säger ingenting, eller konstruktivt avstående, det vill säga man väljer att inte rösta för man röstar inte heller emot för att möjliggöra för de andra att gå vidare. Och under vissa förhållanden kan man då slippa betala för den här insatsen eller man slipper vara med på den och det kan också en del av diskussionen om inte det blir möjligt för det här landet att avstå för att vi andra ska kunna komma vidare för att EU ska kunna ha en position.

KT: Så vilka är de stora utrikespolitiska utmaningarna för EU under våren?

MÅ: Alltså den allra viktigaste är att hantera Rysslands aggression mot Ukraina. Kriget mot Ukraina. Att EU måste svara upp, EU måste fortsätta att göra det man har gjort.

Alltså våren, eller februari 2022, så reagerade EU på ett sätt som jag tror väldigt få hade förutsett – väldigt kraftfullt, väldigt enat, väldigt snabbt. Vi hade fyra stycken utrikesministermöten på en vecka. I vanliga fall har vi en månad mellan dem och lyckas komma överens om väldigt kraftiga sanktioner direkt. Och det här har fortsatt, men det här måste fortsätta just därför att vi har ett krig i vårt närområde. Så det här är det absolut viktigaste för, som svensk prioritet, och också för EU.

JO: Det engagerar ju också ledarnivån oerhört mycket. Varje möte som ledarna har i europeiska rådet så är det ju först och främst Ukraina man diskuterar.

KT: Går det att säga någonting om vilka frågor som är liksom svårast att hantera? Är det den här typen av stora liksom paket som ni pratar om?

MÅ: I förhållande till Ryssland så är alla överens om att så här får det inte fortgå. Ryssland måste dra sig tillbaka, Ukrainas folk måste få tillbaka sitt land och kriget måste sluta.

Men i termer av sanktioner så är det ofta så att det finns väldigt starka nationella intressen. Det har väl inte undgått någon att det finns en diskussion om huruvida gas och olja ska omfattas av sanktioner och där finns det ju vissa länder som är mycket, mycket mer beroende av gas till exempel än vad Sverige är. Och då kan

det vara olämpligt för oss att gå in och vara näsvisa eftersom det är inte våra lägenhetshus och pensionärer som fryser om man stänger av gasen utan det kanske är helt andra länder och då måste man ha förståelse för att de måste lösa sin energiförsörjning, vilket många av dem håller på med att göra, innan man kan införa den typen av sanktioner.

JO: Och det kan man ju säga att de har gjort förbluffande snabbt. Alltså EU har ju ställt om från ett mycket, mycket stort beroende av rysk fossil energi till att nästan ha lyckats avsluta det. Det är en fantastisk snabb utveckling.

KT: Ni pratade för en stund sen om att ju mindre som går dåligt, desto bättre går det så att säga. Men vad krävs för att vi ska vara nöjda med halvåret som ordförande? Vad ska vi ha åstadkommit?

JO: Ja, alltså vad man ska ha åstadkommit det är ju att man ska visa alla övriga medlemsstater att man har tagit det här framåt på ett seriöst och professionellt och bra sätt. Att det inte är för många som känner sig överkörda på ett ohederligt sätt eller på ett sätt som inte har känts schysst.

I grunden så är det i den här kretsen av medlemsstater, det är där så att säga värderingen av ordförandeskapet görs. Sen kan ju pressen och medierna ha sina uppfattningar om vad de tycker verkar ha varit. Men för de som är nära och inblandade i det här och för vår egen, så att säga, värdet av det här för det framtida arbetet i EU så är det just vad tycker de övriga medlemmarna? Vad tycker institutionerna? Vad tyckte Ursula von der Leyen och hennes medarbetare? Vad tyckte Europaparlamentet om samarbetet med rådet under det svenska ordförandeskapet?

KT: Kommer det någon enkät till dem?

JO: Nja, det brukar ju ibland göras mera vetenskapliga undersökningar om vilka medlemsstater som man tycker är bra och vilka ordförandeskap och sådant. Men så att det kan nog vara enkäter. Men det här känner man ju i hela systemet. Det finns en ganska tydlig uppfattning om vilka ordförandeskap som har varit och vilka som inte har varit så bra.

KT: Minns ni något riktigt kalkon-ordförandeskap?

JO: Det där är ju typiskt en sån fråga som man inte svarar på då. Utan... nej. Men däremot kan man ju säga så här att en av de saker som alla ordförandeskap har att hantera, det är ju det som är risken för det helt oväntade som inträffar och att

kunna klara av det oväntade på ett bra sätt. Det är ju också ett märke för ett bra ordförandeskap. Vårt allra första svenska ordförandeskap, 2001, då blev vi ju efterträdade i 1 juli 2001 av belgarna som då körde sitt ordförandeskap och så har man sommaruppehåll i augusti och sen så skulle de börja i september på riktigt så att säga och då inträffade den 11 september. Och då fick de ju göra om i princip hela sitt program. Allting kom sedan att präglas av den 11 september och konsekvenserna av det, alltså den stora katastrofen i New York. Och det där gjorde de oerhört bra så det, det kan man säga är exempel på det är ett bra ordförandeskap som hanterar, kan ändra sin liksom inriktning från en dag till en annan och göra ett bra jobb.

MÅ: Och det var ungefär detsamma som fransmännen drabbades av när Ryssland angrep Ukraina. Att de också plötsligt fick kasta allt överbord och framför allt och mest hantera det. Vi skojade om det när vi planerade vårt eget ordförandeskap. Vi förstod att någon form av antingen krig eller det som kommer efter kriget måste vi planera för. Men oavsett så vad vi än planerade på det utrikespolitiska området så kommer det vara väldigt mycket reaktion på det som händer runt om i världen. Så att vi skojar att vi planerar 80 % och lämnar 20 % men i verkligheten kommer vi att ha 20 % planerat och 80 % reaktion.

KT: Jag förstår. Hörni, allt det här vi har pratat om idag det är ju stora frågor som känns viktiga och så där. Men hur påverkar det oss vanliga eller ovanliga Svenssons, förutom att man då ser massa viktiga ministrar i Kiruna?

JO: Vad påverkar menar du alltså?

KT: Ja, ordförandeskapet. Hur tricklar det ner till oss medborgare?

JO: Ordförandeskapet kommer ju att synas på en del orter ute i landet där man har framför allt högre tjänstemannamöten då i Lund och i Luleå. Det är 35 möten ungefär tror jag som faktiskt äger rum, så där kommer man ju se det. Men annars är det ju klart att det här inte påverkar jättemycket direkt, men däremot är ju EU-arbetet i alla dess dimensioner extremt viktigt för svenska medborgare och jag tror att det är också otroligt viktigt att Sverige har en stark och bra roll i arbetet. Det påverkar oss alla hela tiden att vi har så stor och bra påverkan som möjligt och som vi redan varit inne på så är ordförandeskapet ett väldigt bra sätt att lägga grunden för att ha god möjlighet att påverka EU under en ganska lång tid framöver.

MÅ: Jag skulle vilja komma tillbaka lite till det vi var inne på tidigare om den långsiktiga effekten. Därför som ordförande så är jobbet framför allt att hålla ihop

EU och att komma fram till beslut. Under den processen så lär många av oss tjänstemän oss väldigt mycket mer om hur det fungerar i praktiken. Det är någonting som vi efter ordförandeskapet kommer att kunna använda för att främja Sveriges intressen och Sveriges intressen oavsett om det då gäller säkerhet i närområdet eller om det gäller bestämmelser om hur bilmotorer ska utformas eller om det handlar om handelsavtal eller vad det nu är för någonting där Sverige har nationella intressen som kanske inte är helt samma som andra EU-länders intressen kommer vi att kunna främja dem mycket bättre för vi förstår hur det funkar bakom kulisserna. Vi kommer tidigare och bättre kunna påverka, men eftersom det här är en lång mötescirkus av en massa förhandlingar så kanske det inte syns så jättetydligt för mannen på gatan även om det då blir fler jobb på Volvo eller mer fred i närområdet eller vad det nu är för någonting.

KT: Ni har luncher, fikapauser etcetera. Vad får ni för frågor om Sverige av de övriga länderna?

MÅ: Om Sverige... Alltså vi stöter och blöter och nöter på varandra varje dag när vi är ute och förhandlar så man får relativt få frågor. Utan de uppstår i stället under de här informella mötena när ministrar och deras delegationer kommer till Sverige. Som till exempel kommissionen i Kiruna eller när vi ska ha det informella utrikesministermötet i maj. Då uppstår i stället situationer där man frågar: ja men är det så här och så är det så här och hur ser det ut så här och varför har ni gjort på det sättet?

KT: Ja, okej.

JO: Man kan ju också säga att det är väl en sorts löpande förhandling och särskilt när man då är stationerad nere i Bryssel och sitter i någon, vilken grupp som helst egentligen, så är det ju så att få de andra att förstå varför Sverige tycker någonting är ofta oerhört viktigt. Det är ju inte så att liksom att folk vill ändra sig bara för att vi säger att det här tycker vi är alldeles rätt. Man måste liksom få folk att förstå "det här är viktigt för oss därför att..." och så måste man naturligtvis försöka hitta ett sätt att klä sitt eget intresse på ett sätt som gör att det blir intressant för andra tillmötesgående eller i vart fall inte alltför smärtsamt. Så att hela tiden att så att säga ha ett effektivt sätt att beskriva sina egna intressen är oerhört viktigt i det här arbetet.

MÅ: Och du frågade om när ett land blockerar till exempel. I det läget och egentligen i alla lägen i alla förhandlingar så är det samspelet mellan Bryssel, Stockholm och våra ambassader i EU-länderna jätteviktigt. Därför att ambassaden i det landet kanske kan förklara för oss varför de betar sig på det här

sättet. Handlar det om en inrikespolitisk manöver eller handlar det här om väldigt fundamentala intressen? Liksom är det här egentligen någonting som är partiskiljande i det landet eller är det här någonting som oavsett vilken regering så kommer det här att stå fast och det här är ett jätteproblem för landet och då måste vi anpassa både hur hårt vi trycker och kanske hur vi trycker, hur vi förhandlar, vad vi föreslår, för att kunna möta det här. Så att det är ett intrikat samspel mellan de olika länderna och samma sak gör ju naturligtvis EU-ländernas ambassader i Stockholm. Förklarar varför vi tycker det vi tycker precis som vi försöker.

KT: Mina herrar, när vi sitter här så är vi ju... Håller vi på med vår Natoansökan. Som jag förstått det, Ungern vill gärna liksom blanda in vårt Natomedlemskap med EU på något knasigt sätt. Kan ni säga någonting begåvat om det?

JO: Det finns ju en koppling som har att göra med de här, ja, det som har med rättsstatsfrågorna att göra och där Ungern är involverad i en ganska långvarig konflikt nu med kommissionen och EU och medlemsstaterna om just hur man i Ungern lever upp till de krav som vi alla har, att våra rättsstater att upprätthålla grundläggande värderingar. Och det har bland annat inneburit att ungrarna ju inte har fått ut sina pengar i den här återhämtningsfonden och det pågår en särskild process om detta. Och där finns det då en koppling till kan det tyckas eller synas? Det är ingen som säger det här uttryckligen att det är så, men de facto så är det så att så att säga det ungerska beslutet om att ratificera eller godkänna de svenska Natomedlemskapet det har inte blivit tagit än och ännu har inte heller kommissionen fattat beslut om att släppa de pengar då som Ungern har rätt till enligt återhämtningsfonden och för vilket de måste då uppfylla vissa specifika krav. Så att man kan tycka utifrån så ser det ut som att det finns en sådan koppling, ja.

KT: Mm... När då Ungern kommer hit och har möten ute vid Arlanda där, får de det finaste rummet för att sköta sig?

MÅ: Vi gör ingen större skillnad på det sättet.

KT: Hur märker de andra länderna att det är just ett svenskt ordförandeskap?

JO: Ja, generellt så märker de det därför att Sverige är ett land som försöker vara väldigt transparent och tydligt i det här arbetet. Vi försöker också se till att papper kommer ut i tid. Vi försöker se till att möten börjar i tid och slutar i tid. Alltså, det finns ju någon sådan här, men jag ska inte överdriva detta, men det är klart att det finns en så att säga svensk vilja att vara ett "ordentligt ordförandeskap".

Nu gör jag situationstecken här i luften. Och att så att säga också naturligtvis stå upp för vissa grundläggande frågor som är viktiga för kanske de mindre och medelstora medlemsstaterna att så att säga alla ska få komma till tals, att det ska vara just transparent och tydligt och inte kännas som att som att de stora i allt för stor utsträckning kör över de små.

MÅ: Även om alla har en röst så är det ju kanske så att vissa länder är större och tyngre i samarbetet och vår ambassadör i Bryssel, Lars Danielsson, fångar det genom att säga att Malta ska vara vårt Tyskland. Det betyder vi ska lyssna lika mycket på alla medlemsstater.

JO: Precis. Det där är en väldigt bra poäng att det är en oerhörd möjlighet som kommer ganska sällan, men som är oerhört viktigt att ta därför ta tillvara.

KT: Nu är jag dålig på matte men det borde väl bli ungefär var... 13:e och ett halvt år, precis. Men kommer ni vara med på nästa vända också?

JO: Inte jag då, men Martin jag vet inte hur gammal du är, men jag har i alla fall gjort de två tidigare också så att jag gör mitt tredje ordförandeskapet fast för första gången hemma i Stockholm nu då.

KT: OK och det får räcka med det?

JO: Ja, jag faller nog för åldersstrecket helt enkelt.

MÅ: Ja, vi får se hur det blir med pensionsreformen. Jag är nog kvar nästa vända också.

KT: Kära ni, vill ni hälsa till någon?

MÅ: Till alla som har lyssnat och även om det låter som om det är svårt att förklara vad det här är så tack för att ni lyssnar och fortsätter att lyssna för att utrikespolitik är viktigt och kul.

JO: *Hear hear*, säger jag.

KT: Jag som alltså heter Kristoffer Triumf säger tack till Göran Hedermalm och Mats Källqvist. Till kontrollrummet även till Erika Tendal Kanold från UD och till dig som givit oss uppmärksamhet ända hit. På återhörande och tack för idag!